

Interviewee: Nghiem Nguyá

Interviewer: Bui, Nancy

Location: Saigon Radio, Houston, Texas

Date: 2011-03-04

Identifier: wrc02861

Context: This recording and transcript form part of a collection of oral history interviews conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation and donated to the Chao Center for Asian Studies at Rice University. This collection includes video recordings of interviews with Vietnamese Americans native to or living in Texas. This interview forms part of the national 500 Oral Histories Project conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation.

This transcript was written by Mr. Hieu Do in 2014 by recommendation of Ms. Nancy Bui of the VAHF, and has not been verified by staff at Rice University.

Interviewer: Nghiem Nguyen

Correspondence: Nancy Bui

Location: Sai Gon Radio, Houston

Date: Mar, 4th,2011

Video code: wrc02861

Part No: 3

<video 1>

NB: Thưa bà, xin chào bà, xin bà cho biết tên, và nơi sinh trưởng không ạ ?

00:09:NN: Trước nhất kính chào cô Triều Giang, hôm nay tôi rất hân hạnh được cô phỏng vấn cho công việc này, tôi thấy rất tốt. Tôi tên là Nghiem Nguyễn, tên nhà tôi là Nguyễn Đình Vi, tôi sinh ở Mỹ Tho, Việt Nam. Tôi sinh trưởng ở Việt Nam đến hết trung học rồi đi ngoại quốc luôn. Thành ra chương trình mà về chiến tranh thì thưa thật là tôi không biết nhiều.

NB: Thưa bà bà ở Mỹ tho là một tỉnh của miền Nam Việt Nam, bà học đến trung học là cũng có kỷ niệm nào với Mỹ Tho không? xin bà kể?

00:58:NN: Tôi còn nhớ vì ông ngoại tôi là hương hào ở trong làng, và ba tôi là bác sỹ, thành ra tôi cũng có những người bạn. Qua bên đây chúng tôi cũng gặp lại, những người bạn đó ba tôi đã trị cho họ đó, ở bên đó tôi cũng có nhiều kỷ niệm, vì lúc tôi còn trẻ, lúc mà Nhật đảo chính Tây tôi có ở đó. Tôi không bao giờ tôi quên cái chương trình đảo chính Tây mà bom từ trên trời rớt xuống, tôi thấy ngộ quá ra coi.

NB: có thấy bom nổ hay người chết không ?

01:45:NN: Dạ thưa nổ trúng tàu của Pháp, đậu tại đó.

NB: Tức là Nhật đánh nhau với Pháp trên đất Việt Nam ?

01:51:NN: Dạ lúc đó là Nhật đảo chính tây

NB: Năm 1945 phải không ?

01:58:NN: Chắc vậy.

NB: Bà sinh năm 36, năm 45 là bà quăng 8 tuổi ?

02:04:NN: Dạ chắc khoảng 9 tuổi, Nhưng thật sự khai sinh là sau khi sanh, có lẽ là tôi lớn hơn 2 tuổi,

NB: Tức là quăng 10 tuổi,

02:17:NN: Dạ phải

NB: Lúc đó thì những tuổi thơ kiểu như bà thấy Nhật đánh tây trên đất nước việt nam thì bà còn nhớ phản ứng hay là cái suy nghĩ hoặc lúc đó người trẻ nghĩ gì, riêng bà cảm thấy thế nào ?

02:36:NN: Dạ sợ, tại vì chúng tôi sợ chiến tranh, lúc đó tôi cũng thưa thật là ba tôi có tham gia việt minh chống pháp, thành ra có lúc đó tôi cũng phải chạy trốn hoài, nghe súng bắn là phải chui xuống trốn. Sau khi đó thì lúc đó tôi còn gặp ba tôi, nhưng mà sau đó tôi còn nhớ bữa đó là lúc đó là phong trào Việt Minh, nhưng mà sau đó hình như bên Việt Minh đổi tên lại kế đó là Việt Minh cộng sản đảng, thì ba tôi không đồng ý, sau đó ba tôi đi luôn, tôi không gặp ba tôi nữa. Lúc đó tôi rất sợ

NB: Bà nói ba bà đi luôn là đi đâu ạ ?

03:38:NN: Nghĩa là không về nhà nữa,

NB: Tức là đi theo vào trong khu chiến ?

03:43:NN: dạ không biết, vì ba tôi thì không có chịu Việt Nam cộng sản Đảng, mà là đánh Pháp vậy thôi, chứ không nghĩ vô cộng sản

NB: Rồi bà có gặp ba bà sau đó không ?

03:57:NN: Dạ thưa không

NB: Ra đi là ra đi vĩnh viễn, không biết ngày về

04:03:NN: Dạ thưa không, sau đó thì là gia đình dặn đừng nói mình là con ai hay gì, tại vì sợ, sau đó nữa không biết bên nào đốt nhà ba má tôi, sợ tây nó lấy. Sau đó tôi rời Mỹ tho, đi lên ở trên Sài Gòn.

NB: Bà học trung học ở Sài Gòn hay Mỹ Tho?

04:33:NN: Dạ thưa Mỹ tho nhưng sau tôi lên Cao Miên. Vì có lẽ lúc đó là ba tôi còn để lại một số tiền, thì má tôi mới mở một nhà thuốc trên Cao Miên, thành ra tôi ở với ông bà ngoại nhưng mà đi đi về về thôi, hè tôi lên ở với má,

NB: Những ngày tháng tuổi thơ đó bà có nghĩ là bà có một tuổi thơ đẹp không, hay là chuyện ra đi của cha bà đã làm bà có một tuổi thơ buồn hay sao ạ ? những cái ngày tháng đó đó thì với chiến tranh, đời sống có một người cha đi không trở lại, bà nghĩ tuổi thơ đó là buồn hay khó khăn hay sao ạ?

05:26:NN: Dạ thưa, buồn vì tôi nghĩ rằng mình mồ côi rồi. Thỉnh thoảng ba tôi gửi về vài đặng may đồ cho tôi, vì lúc đó Việt Nam không có vải thành ra má tôi may quần cộc để biếu cho mấy người tại vì họ lấy bao bố họ mặc, má tôi làm cho cái đó. Thì tôi thấy được tình thương của má mình với đồng bào của mình, và thương con nữa. nhưng mà cũng phải chia cho đồng bào mình khổ sở trong lúc đó.

NB: Dạ thưa bà ba má bà với gia đình theo tôn giáo nào?

06:15:NN: Dạ thưa, tin lành

NB: Ngay từ những ngày đó ạ ?

06:18:NN: Dạ thưa ông ngoại tôi thì làm hương hào trong làng, hồi xưa ông ngoại tôi cũng cúng cho đền miếu, ngoại tôi tin chúa thì ông ngoại tôi không làm điều đó nữa.

NB: Thưa bà sớm vậy mà đã theo đạo tin lành thì chắc cũng không có đông. bà có nghe cha mẹ nói hay bà có biết cơ duyên nào mà ông bà ngoại của bà tìm hiểu được chúa và theo đạo tin lành từ bao giờ?

06:55:NN: Dạ thưa từ lúc đó đó, thì cách đây 100 năm rồi, chúng tôi sẽ ăn một buổi lễ 100 năm tin lành đến với Việt Nam, và lo cho các giáo sỹ, các giáo sỹ qua Việt Nam rồi giảng dạy. Ông ngoại tôi mới nghe và ông ngoại tôi không có ai dạy gì, ý tưởng của ông ngoại tôi là vô đạo trong lúc đó.

NB: Bà có nhớ điều gì ở mái trường bà học dưới Mỹ tho không, ở dưới đó còn cái gì không ?

07:38:NN: dạ thưa, trước đó tôi học, chưa có trường mở tầm lum, thì sau mới cho trường cất trường học, lúc tôi học lớp nhất lớp nhì rồi mới qua Mỹ tho học.

NB: Bà có cả thầy bao nhiêu anh em ?

08:03:NN: Dạ thưa anh em tôi thì chỉ có 2 chị em ruột với 2 người nữa khác cha.

NB: Bà có nghĩ là gia đình cha mẹ có để lại điều gì còn ảnh hưởng bà đến ngày hôm nay không ?

08:22:NN: dạ thưa, tôi học được là ông ngoại tôi lúc mà miền bắc đói, một số người di cư vào nam, thì ông nội tôi mang về nuôi ba mấy người lận, thành ra tôi cảm thấy được cái tình thương, ông ngoại tôi thương những người như vậy, họ cũng thương ông ngoại tôi lúc đó thì tôi còn nhỏ, các ông đó thì kỉ niệm nhiều nhất là dất tôi vô trong vườn, cái cây này ăn được. Đọt cây kia không ăn được, tại vì ổng đi bộ từ bắc vào nam, ổng đi ổng lượm cỏ này cỏ kia ổng ăn, thử thành ra ổng dạy tôi. Ổng nói cái này cái kia ăn được, ông ngoại tôi tuy khá giả nhưng khi tôi đi học về thì ông ngoại tôi ăn cơm chung với những

người đó, không có ăn cơm riêng, và tôi phải thừa hết lượt tất cả những người đó khi đi học về. Nếu không, là bị đôn thành ra cái nếp sống trong cái giáo dục trên tôi một bậc, là vì tôi kêu ông ngoại.

NB: Thừa bà, cái năm bà sang Pháp học là vào năm bà bao nhiêu tuổi bà còn nhớ không ?

09:45:NN: Dạ thừa tôi ở Nam Vang, thì lúc đất nước chia hai thì tôi còn ở với má tôi trên đó, tôi cũng đau buồn lắm. Nhưng mà tôi sống với cái cảnh cha mẹ không ở gần, má tôi thì ở Nam Vang, còn tôi sống với ông bà ngoại, sống với dì, sống với hàng xóm. Thành ra con người tôi rất thương những người già, người nghèo, người mồ côi. Ở chỗ đó, tại vì tôi nhận được tình thương từ nơi ông ngoại tôi dạy, mà chúng tôi rất tiếc là những người đó hồi đó tôi còn trẻ quá, tôi không giúp đỡ được họ nhưng mà ông ngoại tôi giúp được.

NB: Bà có nói là bà ở bên Cao Miên, những năm đó bà còn nhớ phổ xá và con người Campuchia thế nào không ?

10:44:NN: Thừa bình thường tốt lắm, người dân Campuchia lúc đó hiền lắm, nhưng mà tôi ở đó được một thời gian thì ông Nguyễn Trung hoàng hay sao đó, ông bay từ Việt Nam lên cao miên lánh nạn đó thì ổng lên đó thành lập cái báo Hữu Nghị, thì rất tiếc là ổng khai chuyện cũ của Việt Nam mình đó là lấy ba đầu người của Campuchia nấu trà uống này kia đó thành ra ổng khai chuyện đó ra, thành ra từ đó tụi tôi hông giám ra đường, ra đường tụi xích lô nó muốn đánh là nó đánh à. Bà trả tiền cho nó nó không thèm thối nó chạy luôn rồi nó hát vậy đó. thành ra cái ông này ổng làm khổ cho Việt Nam mình là sau này nó giết Việt Nam mình đó. tại vì thế hệ trẻ họ không bao giờ biết đến cái chuyện Việt Nam lấy ba cái đầu để nấu nước uống đó nhưng mà ổng lấy cái đó ra cho dân chúng biết. Thành ra lúc đó người Cao Miên rất phần nộ người Việt Nam mình đó.

NB: Những ngày tháng đó là mình phải trốn tránh nhiều ?

11:57:NN: Dạ thừa phải,

NB: Cái phong trào dồn người Việt Nam bà có biết ?

12:01:NN: Dạ Lúc đó tôi qua Pháp rồi, lỗi là người Miên họ đâu có biết được đời xưa của mình, mà tại ông đó đó, ổng qua bên đây, thì tôi nói là cái tính tôi nó hơi thẳng, vì ổng mà Cao Miên giết người Việt Nam đó. Tại vì khai lên cái hận đó đó, họ nói người Việt Nam mình là ác là vậy đó. Tôi đi chợ đi ra rồi trả tiền xích lô nó giật luôn, nó đi vừa đi vừa hát.

NB: Trước đây là rất hiếu hòa, hòa thuận rồi sau những bài báo sai lầm đó thì những chuyện thù ghét mới ở trong lòng họ ?

13:02:NN: dạ

NB: Vậy bà từ Cao Miên sang pháp năm nào, lúc đó bà bao nhiêu tuổi?

13:10:NN: Lúc đó tôi vừa học ở Việt Nam, tôi không vô trung học Việt Nam được, tại vì tôi phải đi, má tôi kêu thì đi, tôi lên Nam Vang học trường bên đó, rồi tôi cũng có học chuẩn Miên, rồi tôi vào trường dạy toán, rồi tôi học chữ Miên trên cao Miên.

NB: Giờ bà còn biết tiếng Campuchia không ?

13:38NN: Dạ viết thì chắc quên, nói thì được. Tại vì qua Pháp đó, tôi bị bệnh óc nhiễm trùng, tôi mất memory nhiều lắm.

NB: Sang pháp bà học ngay hay sao, đời sống của bà bên Pháp nó thế nào ạ ?

14:04:NN: Dạ thưa lúc đó tôi lập gia đình rồi, tôi có 4 con bên Cao Miên, thì nhà tôi qua Pháp, ngành nữ trang, nhà tôi học thêm technic của Pháp, tôi học trường Pháp nên qua Pháp chúng tôi cũng dễ hấp thụ được tiếng pháp, rồi cả nhà tôi con tôi học. Tôi bị đau năm 1978 thì tôi bị đau màng óc, thì tôi không làm gì được nữa.

NB: Thưa bà, bà nói mà tôi vẫn chưa có dịp hỏi đó, là bà gặp ông nhà ở bên Cao Miên, ,hai người là hai người Việt cùng sống ở Cao miên hay sao ?

14:57:NN: Dạ cùng sống bên Cao Miên.

NB: Bà còn nhớ đám cưới như thế nào không ?

15:01:NN: Đám cưới kiểu Việt Nam.

NB: Có đông người đến không ?

15:08:NN: Dạ cũng đông người đến thăm , có làm lễ ở nhà thờ, cũng giống vậy.

NB: Ở Nam Vang ? Và sinh trưởng được bao nhiêu người con?

15:20:NN: Dạ thưa tôi có 7 đứa.

NB: Mấy trai mấy gái ?

15:24:NN: Dạ thưa 3 trai 4 gái

NB: Giờ đã lớn hết và sống ở Mỹ ?

15:31:NN: Dạ lớn hết rồi, mấy em sống ở đây, chỉ có em chót thì ở Đức, sinh ở Pháp, em này học thành đạo rồi ra đạo sỹ, làm ở Kosovo 4 năm, rồi bây giờ về 1 năm, trên trung ương đưa em làm bên Pháp.

NB: Thưa bà, bà có thể kể đời sống gia đình, lúc đó bà có mấy cháu rồi, đời sống của một người Việt ở pháp nó thế nào ?đời sống của gia đình việt ấy.

16:11:NN: Dạ thưa lúc trước chúng tôi qua thì chúng tôi gặp toàn những người lính hồi xưa Pháp nó đem về nước ấy, mấy bà đó mở Restaurance này kia,. Thì tôi qua thì tôi thấy tội nghiệp các bác sỹ qua học, thì phải rửa chén ở mấy nhà đó, mà họ đày đọa lắm thành ra chúng tôi rất là thông cảm các bác sỹ ngày xưa học bên Pháp khổ lắm, sau thì đỡ hơn. Nhờ nhà tôi có nghề đó, với nhà tôi học thêm nữa, nên chúa cho chúng tôi sống cũng không có thiếu. Sau đó nhà tôi làm cho bên Pháp bây giờ, ở trên đưa những người về nhà tôi để nhà tôi huấn luyện thêm, thì biết thêm.

NB: Làm nữ trang vậy, thì có gì đặc biệt không ?

17:31:NN: Dạ thì cô con gái nhì đó, học trường egodeluve về nữ trang, là con gái thứ nhất ra trường ở Pháp về nghề nữ trang, lại giỏi nhất nữa. Thành ra có đem cổ qua bên đây.

NB: Bà sang Mỹ bằng cách nào ?

18:01:NN: Tự dựng thẳng con trai thứ nhất, nó năm mấy tuổi rồi, nó qua đây nó đám cưới, thì chúng tôi qua đây, đám cưới. Lại có một người đó là người Mỹ quen với bạn tôi, họ cần người giỏi thì khi đó cô đó giới thiệu nhà tôi lại. Nhà tôi không có dự định qua bên đâu, vì bên đây nhà tôi có tiệm, có chỗ sản xuất đồ, ra để phục vụ cho bova... nhà tôi có làm mấy con rùa mà triển lãm ở New yorrk, mời nhà tôi lại để gặp. nó nói muốn đem nhà tôi qua đây, nhà tôi có chịu đi không, thì chúng tôi bị kẹt ở bên đó về cái làm sản xuất lại có tiệm nữa. Nhà tôi tính, nhưng mà cũng bên bên ông Mitrang lên thì tụi này sợ. Tôi không có sống với cộng sản, nhưng tôi nghe tôi sợ quá rồi, lúc còn trẻ tôi cũng sợ lắm. Con phải đừng nói này đừng nói kia, đừng nói con của ai đừng nói gì hết. nhiều hôm ban đêm ban hôm có người về bắt giết. Thành ra tôi rất sợ.

NB: Ông bà qua đây diện Working Visa hay sao ạ ?

20:00:NN: Dạ thưa khi chúng tôi qua đây, thì là cái sở ở đây nó biểu nhà tôi làm một món đồ, để nó đưa xứ mỹ làm, những người thợ không làm được. Thì đem tôi qua bên đây. trong cái thẻ của tôi là số an ninh xã hội, có chữ A nữa. nhưng mà có những lần tôi làm bảo trợ cho mấy anh em HO đó, họ thấy cái đó thì họ nói là cái giấy giả hay sao hông có, nhưng mà sau họ tìm rồi họ chấp nhận cái đó. Tôi không biết qua như thế nào nữa.

NB: Lúc đó bà bao nhiêu tuổi, có mấy con rồi ?

20:57:NN: Dạ thưa qua Mỹ có 7 rồi, hồi qua Pháp mới có 4 đứa.

NB: Vậy chuyện hội nhập của ông bà chắc cũng không có khó khăn nhiều về vấn đề tài chính vì ông có nghề nghiệp, còn về xã hội thì sao, đang bên Pháp, đời sống Pháp ?

21:16:NN:Đời sống pháp thì chúng tôi sống cũng thoải mái, cũng có người giúp đỡ. Rồi sau khi Việt Nam mất thì anh em ở Pháp cũng buồn, chúng tôi theo dõi, khóc ngày khóc đêm, khi mà nghe được chiếc tàu ra khơi là ông Ái với tụi tôi mới biểu tình, xin thể giới chấp nhận những chiếc tàu ra khơi, lúc đó thật sự với bà là chúng tôi khóc ngày khóc đêm. Chúng tôi tổ chức biểu tình tour les france, đi đông lắm. Nhưng mà một cái đồng bào mình rất hiểu được là chúng tôi mặc áo dài hết. Mấy ông đi biểu tình chung là mặc đồ vest hết, đi theo khuôn khổ đi yên lặng thôi, nhưng mà đi lại vòng vòng thôi, tour les french đó không cho người ta vô nhưng mà gõ, gần tới giờ người Pháp họ hợp tác với chúng tôi. Vì chúng tôi để cộng sản giết người gì đó, bằng tiếng pháp, nhưng mà sau đó, thì nó lại nó lấy xuống, nó lại bảo để lại cộng sản Việt Nam chứ cộng sản Pháp không có giết người, dạ kỳ đó rất là buồn mà cũng rất là vui. Họ đi họ la lối lên,

NB: Đó là người Pháp hay người Cộng sản Pháp ạ ?

23:02:NN: Dạ cộng sản pháp, họ đi theo chúng tôi cả mấy trăm người lận, chứ không phải vừa, không phải một hai người đâu, họ giật cái đó xuống ghi lại là cộng sản Việt Nam, họ để vô rõ ràng vậy đó, chúng tôi biểu tình xong thì tối lại đăng nothredam đó, xin thế giới làm ơn giúp dùm, cứu vớt cho những chiếc tàu ra khơi, chiếc tàu đầu là chiếc tàu Hải Hồng thì phải,

NB: Trong khoảng thời gian nào?

23:34:NN: Dạ năm 75 76 gì đó, họ đi lúc đó, thì bên chiếc tàu thứ nhất ra khơi là Pháp biểu tình để xin cái đó, mừng 1 cái là thế giới nhận, tại tôi biểu tình dữ dội, về sau thì tại tôi làm việc xã hội luôn,

NB: Nghe nói bên Pháp những khuynh hướng chính trị xã hội nó cũng khác nhau, ý là trong cộng đồng người Việt đó, tại pháp, có những nhóm này đưng nhóm kia bà có thể nói gì về vấn đề này ?

24:13:NN: Dạ thưa ở bên đó thì thật sự người Pháp họ rất nể mình, tại vì mình đuổi nó ra khỏi, mặc dầu Điện Biên Phủ gì nhưng mà nó thua Việt Nam mình, tất nhiên là nó nể mình. Nhưng mà bên đó thì nó có cái bên sinh viên miền Bắc, sinh viên miền Nam, cũng có cộng đồng, cũng có mấy cộng đồng lận. Khi tại tôi biểu tình lần đó, sau đó có một số người không đồng ý, người thì bảo biểu tình chỗ này, người thì bảo chỗ kia, điều mà tôi rất là buồn là người Việt Nam mình khi ra làm là muốn mình là số 1 chứ không chịu mình là số 2, ở đây cũng vậy nữa. Quan điểm của tôi đó, là bất cứ người nào, miễn người đó có đủ tài năng, có đủ bản lĩnh để ra thành lập, đủ độ khôn ngoan thì mình để cho người ta làm. Đó, nhưng mà khi người ta làm rồi, thấy được việc thì đám bên đây nhảy lên la chống đối, chuyện đó là chuyện rất là xấu hổ thưa bà, lúc mà Việt Nam qua bên đó, mà cãi nhau vậy là cái chuyện xấu hổ ước gì tôi lột da mặt không phải là người Việt Nam đó, mỗi một người có một tự ái riêng. Tự ái giữ cho đất nước mình, hay giữ cho dân tộc mình, tôi rất là bảo vệ dân tộc mình, không muốn cho người ta khi dễ tôi đâu. Khi đi qua đây ai nói gì thì nói tôi mặc áo dài , ở Miền cũng vậy, khi nó thấy mình nó không biết mình là người gì nhưng mà lý tở ra thì mình là người Việt Nam thì tại sao không mặc quốc phục của mình, khi tôi qua Pháp, con tôi đi học về nó nói tiếng Pháp tôi nói tôi không biết, thì nó nói sao mẹ không biết, tôi nói cái đó là người khác còn con ở trong nhà. Nó mới nói chùng nào con nói được tiếng Pháp trong nhà, tôi nói chùng nào con thấy mẹ mặc áo đầm á, thì là con nói tiếng Pháp, còn mẹ còn mặc áo dài thì con phải mặc tiếng Việt.

NB: Thưa bà cái truyền thống nói tiếng Việt trong nhà bây giờ vẫn còn giữ được trong gia đình bà chứ ?

26:52:NN: Nếu bà gặp con tôi, nó nói cũng như tôi vậy, chứ không có trọ trọ gì hết, nhưng mà nó xấu vô là nói về lý luận này kia thì nó không có hiểu, vì nó không có học nhưng mà tôi dạy con tôi đó, lúc nó đi học ở trường câu này này là về là nói tiếng Pháp, nó xin nước tôi là tôi không nghe, nó xin cái này cái kia thì tôi không nghe, nó đi học một tháng là về nó nghe rồi, tôi về tôi dạy nó là phải nói tiếng Việt, nó bắt đầu nói tiếng Việt luôn. Và tôi dạy nó hát chim bay về núi các thứ đó, thì nó bắt đầu hát trọ trọ, thì tôi sửa lại từng tí,

NB: Thưa bà trở lại cái cuộc di cư của gia đình bà sang bên Hoa Kỳ này, ban nãy có nói là gia đình bà không có khó khăn về vấn đề vật chất, không phải bơi chải nhiều, vì ông nhà sang đây vì lý do nghề nghiệp, còn trong xã hội bà có bị cái gì khó khăn không, thí dụ như là các cháu học tiếng Pháp sang đây học tiếng Anh, hay là xung quanh chòm xóm, có bị kỳ thị hay gì không thưa bà ?

28:14:NN: Dạ thưa khi tôi qua đây, thì là tại vì tôi bị đau màng óc, nên tôi quên tiếng Việt cũng nhiều lắm, thành ra tôi cũng không có giám nói chuyện với người Việt Nam nhiều, tại tôi sợ tôi nói sai người ta bắt lỗi, giận hờn thành ra tôi chọn chỗ cũng không có người Việt đâu. Con tôi đi học từ tiếng Pháp qua tiếng Anh thì nó cũng dễ, rồi mấy đứa lớn có đứa đã ra trung học, đại học bên đó. Qua bên đây học nói trở lại cũng dễ thôi.

NB: Vậy còn đời sống có bỡ ngỡ không? Bạn bè hay là có nghe những người con than phiền về vấn đề ăn uống khác quá hay có gì không, cái gì là culture shock đó, có bị cái đó không ?

29:11:NN: Dạ thưa không, tại vì nó đã sống Pháp rồi thức ăn nó cũng giống như bên đây, bên đây đồ ngọt thì ngọt quá, còn bên Pháp nó cũng tương tự vậy thôi chứ không có khác gì, với cả tôi không có ở Việt Nam nhiều nên mấy đồ Việt Nam quá tôi không có biết nấu,

NB: Dạ vâng, thưa bà có một cuộc đời ngoài vấn đề hồi nhỏ chiến tranh, cha bị đi rồi mất tích, lênh đênh với mẹ qua Cao Miên, nhưng rồi lập gia đình cũng tương đối yên ả vậy, phải nói bà là một trong số những người Miền nam có đời sống tương đối là may mắn, cái suy nghĩ của bà về cuộc đời là gì để bà dẫn thân vào sinh hoạt xã hội thưa bà ?

30:00:NN: Dạ thưa khi ở Pháp chúng tôi Việt Nam mất thì tiệm đồ gì là chúng tôi đóng cửa tàu mà đi rước Việt Nam mình tới là tôi nghĩ, tôi đi vô trại, vì tôi bên Tin lành, nhà chúng tôi thành lập hội thánh tin lành Việt Nam đầu tiên ở hải ngoại là ở Paris thành ra vì cái đó mà chúng tôi xin đi lại lựa đồ, giày dớ thì lúc đó có mấy tuổi, mà nó theo tôi, nó lựa giày nhỏ... chúng tôi lấy xe lại chở vô trại, vì đối với tôi đạo nào cũng vậy, vì vậy nên tôi làm việc chung với bà lago tôi mời bà làm chung lựa đồ, thì bà hông có chỗ nhưng mà tôi có, cha gì bên Cao Miên, bên pháp cũng hợp tác với tôi lấy đồ đem đi phát lại trong trại,

NB: Thưa bà trong gia đình thuộc đạo tin lành, số người trong đạo tin lành ở Việt Nam cũng không có đông, kể cả Cao Miên, thì bà có cảm thấy khó khăn gì trong vấn đề hành đạo hay gì không ?

31:32:NN: dạ thưa không, tại vì trong lúc hành đạo thì thật sự ra trong gia đình tôi cũng có bốn mươi mấy mục sư truyền đạo, con cháu đồ thì hồi xưa ông thứ 5 tôi làm cũng bị bắt cóc mất tích luôn lúc đó tôi còn nhỏ thành ra cũng bị một vài khó khăn.

NB: Còn những người bên Việt Nam đó, bà còn ai trong gia đình bên Việt Nam còn đang lo vấn đề truyền đạo tin lành không ?

32:15:NN: Dạ thưa có, rất nhiều

NB: Họ có gặp khó khăn gì không ?

32:20:NN: Dạ thưa có, nhiều khó khăn về tài chính thiếu thốn, có khi bên đây quyền gửi về, rồi giáo hội cũng gửi về giúp, ở bên đấy cái khó khăn của họ là vì họ muốn làm việc xã hội, cái đó là cái điều họ thăm em nghèo khổ họ cho, thì chính quyền bên đấy nghĩ là lấy tiền của Mỹ bên đây để đủ chuyện, thực sự là phải nói khó khăn có.

NB: Vâng, có ai bị bắt bớ, hoặc đánh đập tra tấn tù đày không ?

32:58:NN: Dạ thưa có lẽ có nhưng mà ở bên đó không có muốn nói, hoặc là các mục sư bị đánh đập hay bắt bớ đó, nhưng mà tin lành bên đây luật Mỹ ở đây là rất tiếc là ở Houston là chỉ có hội thánh của tôi là trong giáo hội Mỹ không có giáo hội Việt Nam, thành ra luật Mỹ là nó không có cho phép đạo mà làm chính trị, thành ra tuy chúng tôi thương anh em làm việc, nhưng mà khi chính trị thì tạm tránh tại vì nó sẽ lấy cái bằng lại, Mỹ bên đây, tại vì có nói với anh em biết anh em thấy không, các nhà thờ Mỹ họ không ra làm chính trị gì, thành ra tôi phải giữ đúng luật. Nếu không nếu ai chụp hình được nói cái hội thánh tin lành này làm chính trị, tại vì có hô hào có nói chuyện thì có thể chúng tôi bị kẹt. sau này tôi mới sợ là vì có chính phủ của cộng sản ở bên đây, thành ra tôi ngại mấy cái đó thôi.

NB: Thưa bà thấy bà cũng sinh hoạt xã hội rất nhiều, bà sang đây những đợt người Việt từ trại tị nạn qua, bà cũng giúp đỡ họ nhiều, bà có thể kể những công việc đó thưa bà ?

34:38:NN: Dạ khi tới Mỹ thì ở bên YMCA có đem qua một số người đầu tiên, nó chưa chuẩn bị, thì cái này mình nói nhưng không phải nói xấu Volunteer, nhưng mà khi nó mượn một dãy phố thì kiếng bể hết rồi, rồi lót thảm nó rất dơ, thành ra tôi có lại tôi thăm thì tôi thấy tôi buồn quá không biết sao, thì tôi nói mình phải giúp đỡ thôi, những người đó là những người vượt biên đó.

NB: Đó là thời gian nào ?

35:18:NN: Tôi không nhớ lắm dạ cỡ tám mấy đó, sau đó là chương trình của bà Khúc Minh Thơ, bà có chương trình của vợ một số sỹ quan bị ở tù bên đó gì đó, thì ở bên đây ở với con, bà thành lập hội đó, thành lập rồi sau đó dùng hội để xin chương trình cưu tù nhân chính trị được thả ra bị ở tù bên đó đó, thì lúc đó thấy chương trình này chúng tôi nên giúp đỡ, tôi ở đây nhưng mà hội đồng Tin Lành chúng tôi đi lên đi xuống, lúc đó chúng tôi chưa thành lập hội thánh Tây, chúng tôi làm việc đó với bà Khúc Minh Thơ xin chữ ký, rồi bà mới xin ông Robben là ông này gặp ông để xin ông lo chương trình mà cưu tù nhân chính trị đó thưa bà đó là bà Khúc Minh Thơ đứng ra, trong cuốn này có đủ trong này, thì ông mới đứng ra làm, về bên nói chuyện với cộng sản bên, trong chương trình này. Khó sợ lắm thưa bà, lúc đó những anh em qua trước bên đây lại là chống đối, nói nặng chửi chúng tôi dữ lắm, tôi nói chuyện chúng tôi làm là phải làm thôi, bị vì anh em đã có công lo cho đất nước mình giờ bị ở tù rồi thả ra như vậy, đủ thứ đó, mình phải làm sao, mình là người hưởng thụ, mình phải làm sao biết ơn những người đó, đem họ qua bên đây. Chúng tôi xin chữ ký rồi ông Robben seat về bên khổ lắm thưa bà, lúc đó bà Khúc Minh Thơ đó, đi là phải trốn ông mục sư Lý Công Đức chở xe ra phi trường cho bà đi, vì sợ mấy ông đánh đập hay gì đó, hăm he chúng tôi dữ lắm.

NB: Những người Việt Nam ạ ?

37:45:NN: Dạ người Việt Nam, mình qua bên đây, ông đó tên là ông chủ tịch hội tù nhân chính trị toàn xứ Mỹ, tôi không nói tên, họ viết thư, họ làm đủ chuyện hết. Sau khi được rồi ông về bên ông điều đình thì bà Khúc Minh Thơ tâm sự đó, là giờ chót nó không chịu, mà nó bắt ông Robben phải làm sao đó thì ông không chịu làm, ông nói không chịu là ông đi về, vì cái đó ông ra tới phòng ngủ đó, tới giờ chót nó mới chịu ra nó ký cho chương trình cưu tù nhân chính trị, sau khi đó thì xin luôn con lai.

NB: Khi chương trình đó thành công, những người tù nhân chính trị được chuyển qua đây thì bà có tiếp tay giúp đỡ như thế nào ?

38:49:NN: Dạ thưa như vậy, khi tôi qua bên hội YMCA tôi thấy sau đó có chương trình cứu tù nhân chính trị và con lai qua, thì đêm về tôi suy nghĩ mà tôi đem đề lại cho vậy thôi, nhưng mà tôi suy nghĩ tôi nói mình đã nhúng tay đem họ qua đây, thì giờ hông lẽ mình bỏ họ sao, mình là người qua trước ở đây, mình phải làm sao giúp đỡ cho họ chứ, lúc đó tôi nói với nhà tôi, cám ơn chúa lúc đó con tôi chưa vô đại học, thành ra tiền nhà tôi làm mỗi tháng dư cũng vài ba chục ngàn thành ra tôi lấy tiền dư trong vòng đó tôi lo hết, vì khi tôi bảo trợ bên YMCA hay USCC là hội khác đó thì tôi làm giấy bảo trợ, người đó đến thì trên trung ương nói chúng tôi phải đi ra phi trường rước, còn số nào của hội thì hội lo, còn số nào tôi bảo trợ thì tôi lo, sau khi tôi bảo trợ thì một số anh em đồng bào bên biết mới gửi thư đề cho mà ông Nghiêm này là người ta nghĩ tôi là đàn ông, sau đó người ta mới biết tôi là trong nhà thờ là mục sư, với một cái đó, tôi lấy tên CV là cái áo bên ngoài thành ra tại vì lúc ra ngoài làm gì cũng vì gia đình bà Hoa thì dụ vậy gia đình mấy ông đi tù ra đâu có được mạnh đâu thành ra tôi lo cho đi làm, cho mấy em đi học, song phải chờ ổng đi bác sỹ, tôi làm giấy tờ chờ trên xe thôi, nhiều người cũng có tình cảm thành ra kêu cô kêu gì tôi nói liền, tôi giúp ông ông làm ơn kêu là bà mục sư bị vì nó có cái cách biệt để mình không có bị mang tiếng, cám ơn những người đó là họ giữ như vậy thời gian tôi làm là nhiều người bị mang tiếng nhưng mà tôi là không có bị mang tiếng lộn xộn, vì có khi tôi chờ ổng không à, đi lại đăng văn phòng, những người trong văn phòng nghĩ rằng ông bà thì sau đó thì trong đó biết tôi hết, ông chánh ông này ông kia quen hết, có một điều họ thấy tôi chờ đi như vậy, họ giúp, nhờ lắm, tình đồng bào giúp đỡ lẫn nhau, thì mấy ổng làm lẹ lẹ và không có khó khăn, tôi nói thật ra thì chắc ổng nghĩ tôi là mục sư thì không có nói dối, vì tôi khai báo thật với họ, một mặt nữa là tôi phải chích thuốc ngừa, thử máu, bên chích ngừa cũng giúp tôi, mấy bà tội nghiệp đó, mấy bà đó nói bà cho địa chỉ đi, tụi tôi tới nhà chích với thử ở nhà chừng nào chờ đi chụp hình thì bà đi thôi, còn tụi em tới nhà tụi em làm cho đo đủ thứ hết trơn, tôi nói thật với bà, nhiều khi tôi về tôi nằm đêm nhiều khi tôi khóc, tôi nói cái chương trình tôi làm đây mà tôi không làm gì được, lúc đó nhà tôi bắt đầu thành lập hội thánh, mà nhà tôi thành lập vừa đi làm rồi sống, chúng tôi hầu chúa không có ăn lương từ hồi nào tới giờ, từ bên Pháp tới bên đây, đó các mục sư khác thì một tháng ba bốn ngàn, nhưng mà nhà tôi không có ăn lương, nhà tôi đi làm để sống, đó thì chỉ mình tôi chạy ra rước lo những người đó, rồi khi trên trung ương báo xuống là tuần này sẽ đến hai hay ba gia đình thì tôi phải chuẩn bị trước, mượn nhà, tôi lấy tiền của mình tôi giúp đó, tôi nói ngày mai tôi chết tiền này cũng không có ai xài bỏ cũng vậy thôi, tôi ở nhà tôi mới lấy tiền của mình đi mượn nhà, đi mua thức ăn, mua giường hồi nào giờ bảo trợ hơn 100 gia đình, không có người nào tôi cho ngủ dưới đất thưa bà, vì mình thương người ta, mà tôi quý trọng người ta lắm, chứ không phải coi như cái người dưới tay mình nhờ mình giúp đỡ không có đâu

<video 3>

Tôi rất quý trọng thành ra tôi mua giường, rồi tôi đàn bà mà cái xe truck đó tôi chở nệm giường trên đầu tôi vậy nè, nhưng mà không phải mới nhưng mà nó còn sạch còn tốt, sau đó tôi mượn nhà rồi, tôi lột đó làm cho xong, cám ơn một điều mấy anh em qua trước thấy có mình tôi thành ra mấy anh em chưa có đi làm thì họ tiếp tôi khiêng này khiêng kia rồi sau đó thì tôi phải đi chợ, đi mua hết, vì YMCA thì nó bảo trợ 1 gia đình thì có 6 người thì có 6 chén thôi, conf tôi là mỗi gia đình một chục mà hơn là phải mua hai chục, lại tiệm Hongkong 4 đó, mà hồi đó chưa mở Hongkong 4 mới có Hongkong 1, tội nghiệp cô Hà đó, cố cho thêm đĩa này kia muổng gì đó, tô bự tô nhỏ thì tôi cũng mua thêm, giống như mình dọn nhà riêng cho 1 đứa con tôi mua thịt gà cũng có, thịt heo cũng có, thịt bò cũng có, tôm cũng có,

nước mắm thì trách là tại vì tôi mua 1 chai nước mắm ngon, một chai nước mắm dở, còn thằng YMCA nó mua nước mắm dở nó cho thôi, mấy bà này tội nghiệp lắm, qua bến không ăn cái đó được thì sao đâu phải tại người ta chết đói người ta qua đây đâu, mà là vì cái hoàn cảnh có nhiều bà cứng cáp tôi cũng bảo trợ qua đó, nhưng mà tôi không giám hỏi sâu vì người ta mặc cảm, thành ra tôi tìm cách lo lắng đầy đủ mang về không thiếu cái gì hết, chanh ớt hành ngò, đủ hết trong nhà, nước mắm nước tương đủ hết, sau đó thì muốn gì nữa thì thêm. Nhưng mà có một cái ông đó bị tụi Mỹ đen nó bắn chết rồi thành ra ông đi lại chỗ tôi đưa tiền họ bán máy móc radio về, ông đem về ông sửa rồi tôi đem đi tôi cho, ở nhà buồn bà thấy hông, hông có gì coi hết. Thật sự lúc đó cũng có khó khăn hơn những người ở ngoài, họ nói YMCA họ nói sao đó, những người mới qua họ đòi cái tiền lương của Mỹ họ chửi họ mắng tôi nhiều lắm, nhưng mà tôi nói tại họ không biết.

NB: Tức là có người hiểu lầm rằng họ là sỹ quan của lính cộng hòa trước đây khi người Mỹ đưa qua đây thì phải trả lương, robben?

03:14:NN: Tức là họ ở tù đó, được lương đó, thưa bà cái này khổ nữa, anh em ruột mà bắn nhau. Tại vì em bảo trợ cho anh qua, mà người anh đòi cái đó người em có lãnh được gì đâu, nhưng mà gây với nhau rồi bắn lộn nhau nữa.

NB: Sau đó thì bà có chương trình khác cũng có giúp đỡ, ví dụ chương trình con lai chẳng hạn, bà có biết nhóm đó qua đây đời sống họ thế nào không ? trong lúc tôi bảo trợ đó là con lai hay là HO tôi cũng mượn nhà tôi làm như nhau, nhưng mà cái khổ những em con lai đó, nó uất hận bên đó nhiều quá, thành ra qua đây cái lòng bực tức nó quá nhiều thành ra khó dạy nó nữa.

NB: Uất hận vì cái gì xin bà cho biết ạ ?

04:13:NN: Thưa bà uất hận là ví dụ nó ở bến, nó bị những người Việt Nam coi thường khi dễ nó, nói rằng nó là con đĩ thứ chuyện nói nặng nói nhẹ và bỏ rơi nó, có những người cha mẹ thì không biết có phải bỏ rơi thật không vì họ sợ rồi thì có những người bị bỏ rơi, nó phải lang thang, rồi sau khi HO cho con lai qua thì họ đi kiếm mấy đứa đó họ đem về họ mua, nhưng mà con họ ăn khác những đứa lai ăn khác, chính nó qua nó khóc nó nói, có nhiều lần tôi dạy học mấy em này mua này kia chơi với tụi nó này, chở nó đi đây đi đó, lo cho đi học. Ông này cũng giúp tôi nhiều lắm, tại vì ông là lính nói tụi con bả làm việc chung nhưng mà thực ra ông trong cái Board định cư bên này cũng có nhiều người vì cái đó mà tôi dễ nói chuyện với mấy em này, thành ra tôi nói các em nó nghe, tôi nói nếu nói không nghe bà mục sư sẽ không lo gì hết đó, không lo gì hết, khi nó đau tôi phải chở đi bác sỹ, giống như những người cựu tù nhân chính trị tôi bảo trợ vậy đó. tôi không lo gì khác hơn nhưng mà có những lần tôi rước qua họ không chịu tôi rước về nhà tới phi trường đó bà, họ nói qua điện con lai là chính phủ Mỹ lo bây giờ đi rước về không chịu về, tôi năn nỉ riết, mấy người đi qua trước nói làm sao bây giờ chứ mấy tiếng đồng hồ rồi mà ở trên phi trường bả không chịu về, bả đợi lính với chính phủ tới rước họ thôi,

NB: Sự hiểu lầm của những người

06:18:NN: Quá nhiều đi, mà tôi thương họ là không phải tại vì họ không biết họ mới làm khó mình, chứ họ biết mà tôi thương họ làm sao đó, thì họ không làm khó đâu, thành ra vì cái đó mà tôi không có giận họ nhiều.

NB: tức là ý bà muốn nói là, cả nhóm HO những người cựu tù nhân chính trị, nhóm con lai, con lính Mỹ sang Việt Nam bị bỏ rơi, không hiểu sự trợ giúp của người Mỹ như thế nào nên theo như bà nói thì có những người tù nhân chính trị thì nghĩ rằng mình sẽ được lãnh lương bù trừ cho những năm tháng đi tù, những người con lai thì nghĩ chính phủ sẽ tới rước lo lắng cho họ, và những điều đó không có phải không bà ?

07:06:NN: Dạ thưa phải thành ra vì cái đó họ nói con họ là người Mỹ thành ra Mỹ phải lo, thành ra tôi kêu lính lại đó tôi kêu rước về thì họ không chịu về, thành ra nhờ chính phủ lo dùm thì tôi nói vậy đảng hoàng thì chỉ đem về bắt thôi chứ không có chính phủ nào giúp hết, thì họ chạy theo kêu tôi rước trở lại, thì tôi trở lại tôi rước họ về đảng hoàng, đem về tới nhà thì tôi mượn 3 phòng, thì vô hỏi nhà vậy đó hả, chống nạnh mà hỏi, rồi tủ lạnh rồi xe hơi hỏi đủ thứ. Tôi nói cái đó không có đâu, nếu bà có ấy bà ngủ đờ đêm nay đi, rồi sáng bà muốn đi đâu thì đi, đó chứ giờ tôi đâu có làm sao, trách nhiệm tôi lo đến đây là hết sức tôi rồi, tôi gặp khó khăn với những người mẹ những gia đình đó, còn với mấy em con lai đó, thì thông cảm cho nó nhiều, tôi thương nó khóc nó ngồi, nhiều khi bà biết không một buổi họp của tụi tôi nó thường vậy, chiều tối họp lại rồi giải nghĩa, học tâm sự với nhau, nó ôm nó khóc, nó nói con muốn biết bản mặt mẹ con ra sao mà bỏ con vậy, tại sao tạo con ra rồi bỏ con vậy, tôi mới giải nghĩa từng chặng ba đó là đi lính bên đó, tới ngày phải về thôi, về đâu có bằng con theo được. Nó hỏi tại sao về rồi hông liên lạc với nó, hông nuôi nó, không gửi tiền nuôi, tôi nói liên lạc bằng cách nào, bên đó thì sau đó cộng sản làm sao liên lạc, sau đó nó mới biết được, nó với chính quyền mình đối xử với nó thậm tệ. Sau đó nó mới hiểu được.

NB: Cái đó gọi là culture shock tức là những cái thất vọng một cuộc sống mới họ nghĩ một đảng mà họ được 1 nẻo, thì hai cái nhóm đó bà nghĩ nhóm nào hội nhập nhanh hơn, nếu mà bây giờ họ còn khó khăn gì, nếu một người nào đó mà họ nghe cuộc phỏng vấn này họ biết về những khó khăn về nhóm người đó để họ biết cái policy để giúp những người hoạt động xã hội gần với nhóm đó hơn, thì xin bà cho biết?

09:46:NN: thì bây giờ thì các anh em qua trước thì đã xong rồi, giấy tờ với chính phủ lo cho tiền già rồi, nhưng mà thương cho những người chưa vô quốc tịch mà tới tuổi già, thì họ không có được gì hết, không có được hưởng gì hết, thành ra đó là những điểm khó cho những người mới qua, lúc đầu được lãnh trợ cấp 2 năm, rồi sau đó lần lần tới 6 tháng rồi 3 tháng, đầu gì thì cũng có cái số ban đầu để tạm đó để họ tìm việc làm cái đó được rồi, nhưng mà cái nhóm mới, tuần trước có mấy người lính qua thì không có được giúp đỡ, chỉ có gia đình bảo trợ qua với con. qua bên đây trước, rồi bảo trợ họ qua thì họ qua phải sống với đứa con, mà phải ký giấy tờ đồ mới được qua, sau này tội nghiệp mấy anh em đó hơi gặp khó khăn.

NB: Bà có nói đến những người mà đi theo quốc tịch thì vì họ thì không đậu hay họ không muốn thi hay sao ?

11:10:NN: Dạ thưa một số thì không đậu, một số tiếng anh không rành, họ học mà chậm hiểu, thành ra có cái thắc mắc đó, thành ra tiếng Mỹ với họ giống như người Mỹ mà khó tách đó, họ sẽ nói họ không hiểu, những người thông cảm được thì họ ráng họ hiểu để mà chấm cho đậu. Còn tiếng Mỹ của người Việt Nam mình nói theo giọng tiếng Anh thành ra giọng anh với giọng Mỹ nó khác nhau.

NB: Thưa bà còn nhóm anh em con lai thì sao ? nghe nói cũng còn nhiều khó khăn lắm ạ ?

12:01:NN: Tại vì có những em qua sau, những em qua trước với cha mẹ thì có những em bỏ đi, có tụi tôi bên ngoài giúp đỡ, tôi khuyên ở lại. Nhưng mà bỏ đi tâm sự họ cũng tội nghiệp lắm, tôi không giám nói ai nhưng mà nó thế này, hồi đó họ dụ nó qua, rồi nhốt nó trong nhà không cho nó bước ra tại vì họ không có chấp nhận là họ là gia đình con lai. tại vì tôi hiểu nhiều lắm,

NB: vì mua đứa con đó để mà được làm giấy tờ qua đây ?

12:43:NN: Để làm con ruột

NB: Lúc qua đây thì lại gặp vấn đề sợ xấu hổ với xã hội

12:53:NN: Dạ, đối xử với nó tệ lắm, đuổi vô phòng, rồi những gì khó khăn thì cho nó làm, nhưng mà thật sự tôi không dám động tới mấy người đó. Mấy anh em mà tù nhân chính trị đó thì biết điều, nhưng mà có những người không hiểu lãnh lương thì vụ đó có, còn vấn đề gia đình mua con lai qua bên đây thì đủ thứ chuyện hết trơn. Tôi giúp đỡ cũng có đó.

NB: Cũng nghe nói là có một số những em con lai, bởi vì hồi ở Việt Nam sống ngoài đường mà nên không có văn hóa mà nên chữ Việt cũng không biết mà sang đây chữ Mỹ cũng không học được ? làm sao thi quốc tịch vậy bà nghĩ sao về cái policy của người mỹ khi mà đưa chính con của họ đó rồi đòi hỏi họ thi quốc tịch mới được, vì cái vấn đề thi quốc tịch nó cũng là vấn đề quan trọng vì vậy mới được hưởng benefit bên này, bà có suy nghĩ và đề nghị gì ?

14:05:NN: Dạ thưa có, thưa lúc trước chúng tôi cũng ráng lo dữ lắm, nhưng mà khổ nỗi là mấy em đó dạy nó thì nhiều khi tụi nó làm biếng học, trong đó có mấy em gái tưởng tôi đem về tôi nuôi nó tôi giúp đỡ tôi nuôi thì giờ nên người lập gia đình hết rồi, còn những em mà mình có những lần gặp khó khăn, họ lại chĩa súng đấu với tôi đủ chuyện hết, thành ra ông nhà bảo không đem về nuôi nữa, vì tội nghiệp nó, làm sao giờ, thành ra tôi thương cái hoàn cảnh, vì tôi đã từng sống không cha không mẹ, tôi thông cảm được với mấy em, một tiếng nói ra là nó chạm vào mình rồi, tôi không phải là con lai không phải gì nhưng mà nói ra nó chạm mình tại vì tự ái, dù nghèo hèn tới cỡ nào cũng còn cái tự ái chứ không phải không, thành ra tôi thông cảm với mấy em, tới bây giờ. hồi xưa tôi bảo trợ, nhưng mà sau đó tôi cũng có bảo trợ những người ở bên đây da đen xứ khác tới, chính phủ giao tôi, nhưng mà tôi nhận 2 cái là tôi sợ luôn rồi. Một case là gia đình hai mấy người, một case gia đình 12 người, nhưng mà bà biết không họ qua đây đó, họ hông thèm muốn trả tiền điện tiền gì hết, họ không cần biết gì đó, mình không biết nói tiếng người xứ họ thành ra phải nhờ người xứ họ, thì họ nói rồi bên đó họ thôi, thành ra tôi thấy khó quá thành ra tôi nghĩ. Tôi không có làm bảo trợ nữa, tại vì bảo trợ người Việt Nam mình không ấy thì chính phủ sẽ hiểu lầm mình kỳ thị, thành ra bắt buộc mình phải nghĩ thôi.

NB: Thực ra thì có những em lai đó, bây giờ có nhiều em không có được hưởng benefit gì vì các em không có thi đậu quốc tịch, các em không bao giờ được nhìn chữ trên cõi đời, bà có nghĩ ra được giải pháp gì giúp các em không ?

16:48:NN: dạ thưa hôm trước thì ở đài Little Sai Gon, có ông Kiên chồng cô Mai Khanh cũng có đứng ra lo nhưng mà chương trình làm được tiền rồi họ tiêu hết họ không đưa, chính tôi kỳ đó tôi có giúp

chương trình 500 mà không thấy nói gì tiêu luân á, thành ra các em nó tách ra lấy số tiền xài, hông làm gì hết cái mục tiêu của cô Mai Khanh với anh Kiên, nó tách ra rồi thì cái nhóm đó khác, cái nhóm bên đây không ai lo, vì ông Kiên bận công việc này kia, hông có đem lại kết quả được, thành ra mấy em này đứng ra thành lập hội ở đây rồi, tôi có thêm ý kiến thôi, nhưng mà nó theo nó cái mấy em lai này thì nó muốn làm theo ý nó thôi, thì mình cho ý kiến thôi, nó muốn làm thì làm thôi, một số em thì có gia đình cũng nên người, làm tóc, làm nail, có em đang làm BMTV nó sẽ tới đây lát nữa, trễ tí nó tới, em đó nên người ở đây, như Kiên, Kiên là lai đó, cũng thành bác sỹ rồi, có những em cố gắng học thì được, nhưng mà nó khổ là những em này không theo ý của mình tại vì nó quen sống lêu lổng bên rồi, nó hút sách uống rượu nhậu nhẹt, thành ra tôi có đem về mấy em trai đen là tôi đem về là tôi gặp khó khăn nữa, nó ăn cắp rượu nó uống, này kia thành ra làm sao mình chịu được, thành ra ông nhà mới nói mình không có đủ sức, mình thương thiệt nhưng mà mình không có đủ sức làm theo ý nó.

NB: Thưa bà bà nghĩ chương trình con lai đó, đưa những người con của lính quân đội Mỹ tham chiến Miền Nam trở về quê cha thành công hay thất bại, bà nghĩ gì về chính sách của người Mỹ qua công việc đó?

19:26:NN: Dạ thưa, chắc một lát em nó lại là trưởng ban cho nhóm lai ở đây, lát nó tới hoặc nó liên lạc với bà sau rồi bà hẹn ngày, nhưng mà các em này họp lại thì là có gia đình hết rồi, chương trình hiện giờ đó, là một số em lưu linh, hông nhà ở, hông ai giám chứa hết trơn, tại vì chứa rồi gây ra cái tai họa, thành ra người ta không giám chứ không phải người ta cố tình người ta bỏ rơi mà là không đem về như bữa hôm có em tên gì lại nhà thờ nó nói nó không có giấy tờ này kia giờ làm sao, nó nói mình tin thiệt, tôi mới nói vậy giờ con kiểm anifor đi thì nó nói nó kiểm được là ở Dalas là cái chỗ mà họ mượn nhà cho con ở giờ đuổi con ra rồi thì con lại kiếm có, thì tôi mới nói con đi, nó bảo không có tiền sao đi, ăn uống thì nó ăn rồi, nhưng mà nó nói tiền đi là 75 đồng, thì con lên trên đó con sẽ gặp ông đó hai ba ngày là con lấy giấy tờ về, thì tôi nói con lấy về đi bà lo cho con được, tôi lo được, mặc dầu có nhờ luật sư cũng mình quen thôi thành ra không tốn tiền, nó đi rồi chiều ngày mốt nó lại nó nói con không có đi Dalas , tôi hỏi tại sao vậy, nó nói con kiếm được bạn con ở đây rồi bây giờ bạn con là mượn cho con cái nhà 350 1 tháng share phòng với người ta, người ta trả tiền luật sư cho con, thì ông luật sư hứa lo được, tôi nói ông đó lo được tôi cũng chạy luôn đó, vì không có NID for là không có lo được, rồi tôi nói vậy được rồi thì thôi. Mới đây nè 2 tuần trước lại đói khát rồi ở ngoài hè của người ta.

NB: Tức là có một số con lai hiện tại bây giờ là homeless không có nhà ?

21:58:NN: Đó, chính nó đòi ở homeless, với một cái nữa là homeless nó làm gì cũng được, có một số nữa muốn cho vô tù ở, vô tù người ta lo cơm nước ăn thôi,

NB: Người ta không kiếm được việc ngoài này ?

22:19:NN: Hông có ai mượn, với hôm trước tôi có nói với ông Thiệu vấn đề này, tôi nói tôi có lo cho mấy em nó bị lỡ ở tù, ra không ai giám mượn, thứ 2 là lai đã mang tiếng ở Việt Nam thành ra qua bên đây, những nhà mà thương mại họ không dám mượn đâu. Thôi mình tìm cách mở trường dạy nghề cho nó , dạy gì cho nó đi, thì ông Thiệu mới nói là mình lo không nổi, vì trước có cái dãy đường Long... một dãy phố ba mấy căn lộn có lầu trên, tính cho chúng tôi cho làm chương trình con lai này nè, nhưng mà thưa bà, mình lãnh ra rồi mình sửa không nổi, nó hư nát hết trơn à, mình làm sao sửa nổi phải chi tôi không

có xin tiền hông có xin, tôi làm đơn xin Fund của chính phủ, có người khác họ lo trước, khi mà cái fund của tôi tôi có nói xin cái đó thì tới đúng nhưng mà người ta lại đưa chỗ khác, tôi không dám nói là ở đây mà có hối lộ gì tôi không dám nói, nhưng mà tôi thấy giường như thành ra tôi không tiếp tục nữa tôi không xin nữa. chứ nếu xin được chính phủ cho thì mình sửa được, thành ra tôi không dám nhận, nó có nhiều cơ hội lắm thưa bà. Đó,

NB: Nhưng mà không có người quyết tâm giống như mình Thưa bà, này giờ còn điều gì bà muốn chia sẻ về cuộc đời mà chúng tôi chưa hỏi không ?

24:26:NN: Dạ thưa thì cái chương trình này là tại vì lúc chính phủ Mỹ trên quốc hội có file mà chống đối chửi tụi tôi đó, thì mấy ông có họp và mời bà Khúc Minh Thơ lại, và có nói ăn không ngồi rồi làm vậy rồi người ta chửi, bây giờ không làm nữa, chính phủ Mỹ đòi bỏ. Bà Khúc Minh Thơ tụi Mỹ nói là , cái chương trình của Mỹ làm ở đây nói với quốc hội là thế giới đều biết lòng nhân đạo của Mỹ tốt vậy, vì một người chửi bậy nói sai mà bỏ hết sao, tôi còn một số anh em tướng tá ở bên này bây giờ nằm kẹt tụi này xin không cho nữa. Sau đó cho 3 năm gì đó, thì trong lúc chương trình này đó, bên Mỹ tính đóng cửa, nó không còn giữ HO nữa nó sắp hết rồi thì làm , mình nói với Mỹ thì tôi với nói với ông Ánh ông với tôi ký giấy tờ lo bên đây, ở dưới này không ai giám dự hết. Lo cho chương trình của bà Khúc Minh thơ đó, thì tụi này mới đứng ra làm, khi đó tụi tôi mới điện thoại cho mục sư Đức, tôi mới đề nghị vậy thì ông Đức mới điện thoại cho ông Rubel nếu ông nhận thì mới mở, nếu không thì thôi, thì ông mới nhận thì tụi này fmowis làm chương trình này, thì tiếp tục là ông lo chương trình con các tù nhân đó, ông tiếp tục ông lo với 5000 hồ sơ, tôi có mời bà thứ trưởng bộ ngoại giao tới, mấy ngàn hồ sơ đó cho bà đó rồi tiếp tục.

NB: Cái event Thank you America do bà Khúc Minh Thơ với ông Ánh và một số những vị trong cộng đồng thực hiện nhằm kỷ niệm 10 năm luật cho những người tù nhân chính trị sang đây, làm để cảm ơn chính phủ và người Mỹ

27:13:NN: Bởi vì ở đây lúc trước thì là ở bên văn hóa khoa học có tổ chức thank you america vòng vòng đây thôi, tôi không dám nói, kỳ giúp này tôi có nói nên mở ra đi họ hông chịu, tôi có nói với ông Mỹ không phải tôi giành tôi đứng ra đâu, mà yêu cầu làm tôi mời hợp tác hộ cho, họ không chịu làm thì tôi phải làm thôi, khi làm đây không phải tất cả những người này mà gửi thư linh tinh đâu, tôi gọi xong ông Rubbe xong thì mới bảo anh em hợp lại làm, ông ấy hứa rồi, ông sẽ xuống, rồi bộ ngoại giao mỹ ông bay bên qua, rồi ông dự xong tối ông về luôn, chứ ông không có ở nữa, đó, thành ra chương trình đó tụi tôi làm được nên tôi mừng lắm, ban đầu mở ra mấy người đó nói bà Mục sư lấy chỗ ông Ánh bự quá tới 1000 người lận, nghi chừng 500 người này kia nọ tôi nói hông sao, ông Ánh làm thôi, mở ra thưa bà để thêm bao nhiêu bàn còn không đủ.

NB: Vâng thưa cảm ơn bà, một lần nữa là bà còn muốn nói gì thêm nữa không ạ ?

28:37:NN: Dạ thưa bà nhớ gì bà hỏi vì tôi quá nhiều chuyện

NB: Cuối cùng vấn đề đạo tin lành thì tất cả bà nói bản thân bà cũng như chồng con cũng đã hoạt động rất nhiều và tích cực, điều gì khiến bà đủ nghị lực và niềm tin hoạt động ?

29:11:NN: Khi qua đây thì chúng tôi cũng có hợp tác với nhà thờ ông Nhơn, nhưng mà sau đó chương trình tôi làm thì bên đó họ không có thích làm, sau đó nữa thì tôi bảo trợ cho HO qua thì cái HO là của Việt cộng đặt ra chứ mình không phải là HO anh em đi đến nhà thờ, mấy bà mấy ông đi qua trước là ăn mặc rất sang trọng, cũng như có vẻ hơi kiểu cách thành ra mấy người này buồn. Thành ra chính chúng tôi lập cái hội thánh này ra chứ không có nhận tiền ai mà làm hết, đóng góp tiền mua đất để cho mấy người HO mới qua chân ráo chân ướt cũng được con lai, nói tóm tắt ra tôi không giám nói cho người nghèo sợ anh em hông thích, tôi mở cái này ra cho người mới chân ướt chân ráo tới nhóm chúng tôi, bây giờ cái nhà thờ này là nhà tôi học của bạn người Mỹ bên đây, dưới tính cách đó. Nhưng mà bây giờ hội nhóm đây bạn bè bà con thân quán mời đi chỗ khác thì cứ đi thôi vì tôi hầu chúa đây tôi hông có ăn lương. Trong nhà thờ chúng tôi hôm bão Katrina đó, đem mấy trăm gia đình cho về ở tạm cho người ta ở đó, hồi đó của nhà thờ, chính phủ cũng có share đồ, việc xã hội mình muốn làm thì nhiều lắm, thành công hay không thì không biết nhưng mà dầu gì mình cũng giúp một hai người gần mình mà họ cần, tôi nghĩ vậy thôi chứ không nghĩ gì hơn, nhà thờ này tụi tôi đâu có tiền nhiều, cũng chỉ vậy thôi, mấy người khác có nói xin được chính phủ để làm rộng ra, lớn để nếu có bão mình chứa nữa đó, thì tốt thôi nhưng mà chương trình đó nó tới đây, mặc dầu vậy nhưng mà người tới, con lai mà tới có cần thì chúng tôi sẵn sàng giúp, những người lang thang thì Việt Nam cũng vậy chúng tôi vẫn sẵn sàng giúp.

NB: Xin trở lại câu hỏi là bà lấy nghị lực đâu để làm, nghe nói người cảm ơn nhiều, người không mang ơn, rồi người mang điều đau đớn khổ sở cũng có, điều gì để bà tiếp tục

32:29:NN: Dạ cái điều lực chúa nói mình phải yêu thương kẻ lân cận của mình, nếu người lân cận đó mà mình không cho ăn mà mình nói mình thương chúa là mình không có đúng, hay là mình nói biểu anh em là phải thương yêu lẫn nhau, nhưng mà chính mình không yêu thương được thì làm sao, thành ra thật sự ra tôi sống trong gia đình ông ngoại, luôn luôn là thương yêu. Những người trong làng không có chỗ cất nhà thì ông ngoại kêu về cho đất và cho cây để cất, thành ra cái đó tôi học từ lúc còn nhỏ qua đây bắt đầu Việt Nam mất là bắt đầu cố đi làm việc xã hội với tôi rồi, có lần cố khóc, cố đi soạn giày nhỏ giày lớn, áo nhỏ một thùng bự vậy đó, đến nơi để xuống chúng tôi cho chứ chúng tôi không có đưa vô trong cái hội nào để chứa hết, tôi kêu anh em cứ việc lựa, cái nào không vừa thì đừng có lấy còn cho người kia lấy, cái nào vừa thì lấy. Cái này là kết quả mà tôi thương người, em này học rất là giỏi ở đây, và vô trường thì em nạp đơn vô trường đạo rồi em ra rồi em kiếm chồng thì có những người Việt Nam nhưng mà họ không hi sinh, họ tính cái lợi thì hông có thành ra cậu này là người Mỹ nhưng mà cậu ấy làm đi làm xả thân giống vậy mà không vụ lợi, cố đi với cậu này qua Kosovo là sao, với qua Pháp là sao, người ta tưởng qua Pháp là sướng nhưng mà thật sự những người giáo sỹ họ lựa chỗ nào đổi tiền ra nhiều thì họ sống sướng, ở đây con tôi qua Pháp, đổi tiền qua Pháp ít, lương giáo sỹ có 600 1 tháng à thành ra đổi ra còn có mấy trăm à, ở bên đó người ta chê, bên Kosovo cũng chê không ai đi, bên Hội nói con đã hi sinh cuộc đời con cho chúa rồi, thì bây giờ chúa sai đi đâu con đi đó, có ông giáo sỹ nói cô có sợ không, bây giờ cô đi vậy nhưng mà ngày trở về cô ở trong cái hộp đó cô tính sao con tôi nó nói thưa ông, ở đâu cũng chết à, ở bên Mỹ này người già người trẻ con nít cũng phải chết hết trơn, nếu chúa định con chết thì ở đâu cũng vậy thôi. Đó mà nó nói là cuộc đời con là con dâng chúa rồi, chúa đặt ở đâu con đi đó, thành ra bây giờ nó đang ở bên Pháp, nó học lại tiếng Pháp, cái này là quê hương nó đó, thành ra tôi thấy rằng, cha mẹ hay cộng đồng gì đó, làm gương là mấy đứa nhỏ, tuy nó 5-6 tuổi, nhưng mà tụi nó đã thấy rồi. Thành ra khi qua lần thứ nhất đi tập sự đó, thì ngồi ngoài đường xin tiền mà nó lại gần nó ngồi

nó khóc, Thành ra cái đó đó mình gieo. Sở dĩ chương trình hôm nay tôi hợp tác với cô là vì cô muốn con em mình, đồng bào mình dạy lại thể hệ sau là phải yêu thương lẫn nhau mà đừng có tranh cạnh như vậy, tại biết mình là người Việt Nam, mình phải giữ, phải hãnh diện dân tộc mình. Mình mặt việt nam mà không biết nói tiếng Việt Nam là mình thua rồi. tôi giải nghĩa con tôi nhiều lắm, con người Việt Nam, con không biết tiếng Việt Nam là con thua mấy thằng tây, vì mấy thằng Tây đó nó biết tiếng của nó, qua đây con học được tiếng của nó là con ăn nó rồi, được biết 2 thứ tiếng, thành ra trong gia đình tôi mấy đứa con biết nói tới bốn năm thứ tiếng lộn lên bàn ăn thì đứa nhớ tiếng này đứa nói tiếng kia. Lên bàn ăn lộn xộn hết, khi mời khách cũng hơi ngại nữa, tại vì lát nó nói tiếng này lát nói tiếng kia rồi nghĩ là nói thành ra gia đình tôi thì rất lộn xộn. Mà tôi không phân biệt tôn giáo, tại vì chúa mình mình trọng mình quý, thì người ta phật cũng là chúa của người ta, ta quý cái đó là tự nhiên, mình đừng có chà đạp lên niềm tin người ta, hỏi ông Hiến đồ đó, tôi chống đối không nên đả kích chỗ nào còn chỗ đó mời mình, mình không xứng đáng đi mình đừng đi chứ mình đừng lại đó phá rối rồi mình cười là tôi không thích

NB: Xin thay mặt hội cảm ơn bà đã bỏ thời giờ tới đây chia sẻ những nỗi niềm của cuộc đời cũng như cuộc sống giúp giới trẻ hiểu biết về cha ông thế hệ thứ nhất sang đây thế nào, như trường hợp của bà đã phấn đấu cho mình, cho những người khác. Cảm ơn bà nhiều.

18:23:NN: Tôi cảm ơn cô nhiều, hôm nay nếu có nói gì sai xin cô tha thứ , vì tôi đau tôi quên tiếng Việt nhiều, chứ không phải vì sống ngoại quốc mà quên.